



STORTINGET

Representantforslag 104 S

(2022–2023)

fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Sofie Marhaug og Tobias Drevland Lund

Dokument 8:104 S (2022–2023)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Sofie Marhaug og Tobias Drevland Lund om en mer skånsom og rettferdig hyttebygging

Til Stortinget

Bakgrunn

Det finnes rundt 450 000 hytter og andre fritidsbygg i Norge. Antallet øker kraftig. Norsk institutt for naturforskning (NINA) har kartlagt at det er satt av ytterligere 1 479 kvadratkilometer areal til fremtidig hyttebygging i kommunene. Det tilsvarer 200 000 fotballbaner, eller fire ganger Mjøsas areal. Dette er tre og en halv gang arealet til eksisterende tettbygde fritidsområder.

Ifølge NINA ligger en del av arealene som er satt av til hyttebyggingen, over eksisterende skoggrense (57 km², 4 prosent av avsatt areal), i strandsonen (90 km², 7 prosent av avsatt areal), i villreinens leveområder (109 km², 8 prosent av avsatt areal) og i områder med myr (131 km², 10 prosent av avsatt areal).

Hyttebygging legger press på infrastruktur som veier, kraftforsyning og vann og kloakk, og den krever ofte helt ny infrastruktur. Den reduserer naturområder, og tilgangen til felles naturområder ved å begrense hvilke områder som er tilgjengelig gjennom allemannsretten, og den begrenser direkte adkomst til strandsonen. I tillegg påvirker den naturen på andre måter, som gjennom lysforurensing. Noen steder kommer hyttebygging også i konflikt med eksisterende næringsinteresser, som landbruk og reindrift. Hyttebygging fragmenterer land-

skapet og gjør store arealer ubeboelige for dem som var der først: ville arter av planter, sopper, insekter, amfibier, reptiler, pattedyr, fugler og andre dyr.

Det er kommunene som har ansvar for areal- og samfunnsutviklingen, og som gjennom sine arealplaner setter av områder til og legger til rette for hyttebygging. Kommunene må følge lover, forskrifter og planretningslinjer fra staten. Ofte oppstår det konflikter mellom kommunenes ønske om næringsutvikling gjennom å legge til rette for hyttebygging, og det nasjonale behovet for å ta vare på natur og friluftslivsområder. Regjeringen kom i september 2022 med en ny veileder for fritidsboliger. Denne innebærer noen innskjerpelser fra forrige veileder, men de aller fleste kravene i den har et «bør» foran. Disse kravene taper erfaringsmessig mot ønsket om næringsutvikling. Forslagsstillerne mener at det er behov for et tydeligere regelverk, som sikrer naturen i møte med hytteutbygging.

Norge var en sterk pådriver for en ny internasjonal naturavtale på COP15 i Montreal i 2022. Denne avtalen innebærer blant annet at naturen skal brukes på en bærekraftig måte. Det må også ha konsekvenser for nybygging av hytter i Norge.

Hyttebygging innebærer store naturinngrep. I perioden 2008–2019 viser tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) at det ble det bygget ned 540 km² natur i Norge. SSB anslår at et tilsvarende stort område vil bli nedbygd frem mot 2030. Fritidsboliger sto for omtrent en fjerdedel, eller 130 km², av den totale nedbyggingen.

I 1986, på toppen av jappetiden, ble det ferdigstilt rundt 2 600 fritidsboliger. Det tallet inkluderer imidlertid tilbygg/påbygg. Til sammenlikning er det etter årtusenskiftet bygget i snitt over 5 000 nye fritidsboliger – hvert eneste år. Byggeaktiviteten har, frem til nå, vært økende. I 2021 ble det satt rekord for antall tillatelser

gitt til hyttebygging. Samtidig blir hyttene mer energikrevende og større. I 1983 var størrelsen på en gjennomsnittlig hytte 62 m². I dag er snittet 99,5 m². Det siste tiåret er nybygde frittstående hytter i snitt økt i størrelse fra 94,8 m² til 105,3 m². Tall fra SSB viser at det bygges omtrent like mange hytter under 80 m² som for et tiår siden. Men antallet hytter fra 100 m² og oppover er økt kraftig.

Rundt hver syvende bolig som bygges i Norge, har de siste årene vært en fritidsbolig. Det går med store ressurser til byggeaktiviteten. Samtidig er hyttebygging i seg selv en stor kilde til utslipp av klimagasser, spesielt indirekte gjennom produksjon og frakt av materialer. Et av svarene for å redusere norske klimagassutslipp med 55 prosent innen 2030 er å bygge mindre. Da må man prioritere ned den minst samfunnsnødvendige byggeaktiviteten for å enda høyere kunne prioritere bygging av ordinære boliger og nye arbeidsplasser.

Det betyr også at man må stanse byggingen av de aller største fritidsboligene helt. I et ressurs- og klimaperspektiv gir det ikke mening at de rikeste skal kunne bygge seg enorme hyttepalasser på fjellet eller i skjærgården, som deretter brukes i en liten del av året av én eller noen få personer. Ofte bygges disse fritidsboligene på de mest attraktive tomtene, som heller burde kommet allmennheten til gode, og på en måte som fortrenger allmennhetens tilgang til naturen.

Det er heller ikke fornuftig at biltrafikk til og fra hyttefelt skal spille inn i de samfunnsøkonomiske analysene for veitbygging på linje med for eksempel nødvendig næringstrafikk eller arbeidspendling. Å spare noen minutter på vei til hytta fredag ettermiddag eller hjem igjen søndag ettermiddag er ønskelig for den enkelte. Men det har i seg selv ingen samfunnsøkonomisk betydning. Dagens modell for å vurdere samfunnsøkonomisk nytte av samferdselsprosjekter, hvor all personbiltrafikk teller likt, kan dermed bidra til feil- og overinvesteringer i riksveiprosjekter.

Selv om antall fritidsboliger i Norge er høyt, er de ikke for alle. Mange har ikke råd til å kjøpe fritidsbolig eller mulighet til å vedlikeholde en. Spesielt gjelder det i pressområdene. Ulike kollektive ordninger sikrer samtidig at noen hytter i naturen er tilgjengelige for alle. Det

gjelder for eksempel DNTs hytter, men også ordninger som Statskogs hytteutleie og kystledhyttene. Mange av disse hyttene er svært populære og viser behovet for langt flere slike. En reduksjon i bygging av nye hytter bør derfor gå hånd i hånd med å legge til rette for ulike kollektive ordninger, gjennom offentlig oppkjøp av aktuelle eiendommer.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag om å sterkt begrense nybygging av fritidsboliger i følgende områder: fjellheimen over skoggrensen, i strandsonen, i villreinens leveområder, i myrområder, i inngrepsfrie naturområder, og i andre utsatte områder.
2. Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag om at nye fritidsboliger skal bygges i eksisterende områder for fritidsboliger med allerede etablert infrastruktur.
3. Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag om en maksimal tillatt størrelse på nye fritidsboliger, satt til 200 m².
4. Stortinget ber regjeringen sørge for at personbiltrafikk til og fra fritidsboliger teller mindre enn annen trafikk, eller til og med holdes utenfor, i vurderinger av samfunnsøkonomisk lønnsomhet ved store riksveiprosjekter.
5. Stortinget ber regjeringen utrede og innføre et regelverk som sikrer at eksisterende fritidsboliger kan kjøpes opp av staten når de legges ut for salg. Oppkjøp av eiendommer i strandsonen og i bynære fjellområder, spesielt eiendommer over 200 m² og/eller med stor tomt, skal prioriteres. Nasjonale og lokale friluftslivsforeninger og liknende må deretter få mulighet til å tilby rimelig korttidsutleie av dem, etter modell av for eksempel kystledhytteordningen og Den Norske Turistforening.

19. januar 2023

Geir Jørgensen

Sofie Marhaug

Tobias Drevland Lund